

روز جهانی مسجد چه روزی است؟

بیست و یکم آگوست هر سال که مصادف با ۳۱ مرداد است، روز جهانی مساجد نام‌گذاری شده. سال ۱۳۴۸ در چنین روزی مسجد الاقصی که قبیله اول مسلمین جهان است توسط صهیونیست‌ها به آتش کشیده شد. یک جریان مسیحی صهیونیستی در آمریکا شکل گرفته که اعتقاد دارد ویرانی مسجد الاقصی و ساخت معبد سوم سلیمان شرط ظهور حضرت مسیح (ع) است والا ظهور نمی‌کند. بر پایه این اعتقاد مسجد الاقصی توسط اشغالگران صهیونیست به آتش کشیده شد. بر این اساس ساعت ۷ صبح پنجشنبه ۱۳۴۸/۸/۲۱ میلادی (۱۳۴۸/۸/۲۱ هجری شمسی) جنایتکاری اسرائیلی به نام دنیس مایکل ولیم روان به آستان مسجد الاقصای مسقف تجاوز کرد و آن را به آتش کشید. در این آتش سوزی، مساحتی نزدیک به ۱۵۰۰ مترمربع از مسجد در آتش سوخت. در این واقعه، منبر باستانی که شهید نورالدین محمود زنگی دستور ساخت آن را برای نصب در مسجد الاقصی داده بود سوخت. این منبر همان منبری است که سلطان ناصر صلاح‌الدین یوسف بن ایوب پس از این‌که قدس را به سال ۵۸۳ هجری از دست صلیبیان آزاد کرد به مسجد الاقصی آورد.

مسجد الاقصی در اسلام، دومین مسجد به‌شمار می‌آید و از نظر درجه اهمیت، پس از مسجد الحرام و مسجد النبی قرار می‌گیرد. از آنجا که مسجد الاقصی قبیله اول مسلمانان بوده، نزد آنان از جایگاهی والا برخوردار است. واقعه معراج پیامبر گرامی اسلام (ص) و نمازگزاردن دیگر پیامبران به امامت ایشان در مسجد الاقصی موجب شده تا محبوبیت این مکان مقدس نزد مسلمانان دوچندان شود.

آنچه به‌عنوان مسجد الاقصی در قرآن از آن یاد شده، تمام مجموعه مسجد الاقصای مسقف، قبه الصخره، قبه السلسله، مصلای مروانی و قبه‌ها (گنبد‌ها)، محراب‌ها، راه‌ها، چاه‌ها، برکه‌ها، رواق‌ها و پل‌ها را همراه با دیگر بخش‌های باستانی و قدیمی در بر می‌گیرد که بخش مسقف مسجد الاقصی در جنوب این مجموعه واقع شده است. این مسجد توسط داوود نبی پایه‌گذاری شد و توسط حضرت سلیمان تکمیل شده است. مسجد الاقصای مسقف، بنایی مستطیلی است با رواقی بزرگ در میانه آن که مستقیماً به گنبد می‌رسد. از شرق و غرب، سه رواق مسجد الاقصی را احاطه کرده است.

کارکردهای مسجد برای تحکیم بنیان خانواده

در سازوکار ازدواج‌های سنتی، حضور در مسجد و شرکت در برنامه‌های فرهنگی آن زمینه بسیار خوبی برای دیده شدن جوانان دم‌بخت و معرفی آنها به یکدیگر است. حتی در برخی دوران‌ها همانند سال‌های آغازین انقلاب در دهه ۶۰ کم نبودند زوج‌هایی که مراسم ازدواج‌شان را که شامل یک جشن عقد ساده و خودمانی بود در مساجد برگزار می‌کردند. از سوی دیگر بخش مهمی از آنچه در مساجد و در منابر درباره آن صحبت می‌شود مسائل پیرامون تحکیم بنیان خانواده است. همچنان‌که حضور در مسجد موجب آرامش شده و این آرامش روحی به خانواده هم منتقل می‌شود. پس در مجموع می‌توان گفت مساجد کانونی برای تحکیم خانواده هستند.

کانون همبستگی اجتماعی

از قدیم مساجد محلی برای تجمع اهالی محل و همفکری برای حل چالش‌های آنها بود و هنوز هم این رویکرد ادامه داد. حضور مستمر در مسجد و شرکت در مراسم‌هایی همچون نماز جماعت موجب می‌شود افراد از حال هم باخبر شوند و اگر مشکلی برای کسی پیش بیاید با همراهی و همفکری یکدیگر آن را حل و فصل کنند.

در اغلب مساجد حتی صندوق‌هایی برای ارائه وام‌های قرض‌الحسنه تشکیل شده تا به افراد بی‌بضاعت و نیازمند محل وام‌های قرض‌الحسنه داده شود. علاوه بر این در مواردی همچون حوادث و بلایای طبیعی مساجد کانونی برای جمع‌آوری کمک‌های مردمی است. همچنان‌که در ایام کرونا مساجد به محلی برای تهیه و توزیع ماسک و الکل و سایر اقلام بهداشتی تبدیل شده بود. تهیه چهریزه برای نیازمندان و کارهای خیر و عام‌المنفعه دیگر در اغلب محلات با محوریت مساجد رخ می‌دهد. حتی اگر خانواده‌ها نتوانند برای یکدیگر گریه بکشند، احساس همدردی و صفایی که در جمع یکدیگر پیدا می‌کنند انگیزه تلاش دوباره و مبارزه با مشکلات را در آنها تقویت می‌کند.

کانونی برای آموزش مفاهیم دینی

شاید بتوان گفت که کارکردهای آموزشی و فرهنگی مسجد، پس از کارکردهای تربیتی و به‌ویژه تربیت عبادی، سرآمد دیگر کارکردهای مسجد است. در حقیقت، بنای مسجد قبا و مسجد النبی در مدینه منوره که از مساجد نمونه اسلام هستند فقط با هدف تأسیس عبادتگاه نبوده است؛ بلکه با هدف عبادت، اسلامی‌سازی جامعه و آموزش و پرورش مسلمانان بوده است. استماع سخنان پیامبر (ص) در باب آیه‌های قرآن، تبلیغ دین و ابلاغ احکام شرع، اعلان جنگ و جهاد و صلح، آموزش مهارت‌های زندگی، تقسیم غنائم جنگی، ارسال نامه‌ها، تشییع جنازه و مسائلی از این قبیل در مسجد انجام می‌شد که بیشتر آنها با هجرت رسول خدا (ص) به مدینه آغاز شد. درواقع مسجد، قدیمی‌ترین دانشگاه و پایگاه تعلیم در تاریخ اسلام است. این کارکرد تا امروز هم ادامه دارد و مساجد محل خوبی برای آموزش به‌ویژه در حوزه فرهنگ و معارف دینی و حتی آگاهی بخشی سیاسی هستند.

کارکردهای سیاسی و اجتماعی مسجد

مساجد برخلاف عبادتگاه‌های سایر ادیان مکان‌های فعال و پویایی هستند و در طول تاریخ اسلام و انقلاب همواره کانونی برای فعالیت‌های سیاسی و آگاهی بخشی و اطلاع‌رسانی بوده‌اند و تجمعاتی که در مساجد صورت می‌گیرد تجمعاتی فعال و پویاست. مسجد در جایگاه اصل خویش محل رایزنی‌های سیاسی-اجتماعی است. خداوند متعال به پیامبر خویش فرمان داده بود تا در کارهای مهم با مردم مشورت کند و مسجد پایگاهی برای عمل به این دستور بود. در زمان پیامبر (ص) هرگاه حادثه‌ای مهم رخ می‌داد، جارجی ندای می‌کرد: «الصلاه جامعه»؛ یعنی برای نماز در مسجد جمع شوید. شواهد گویایی نشان می‌دهد که مسلمانان حتی برای مشورت درباره مسائل نظامی هم در مسجد جمع می‌شدند.

**خداوند متعال به پیامبر
خویش فرمان داده بود
تا در کارهای مهم با مردم
مشورت کند و مسجد
پایگاهی برای عمل به این
دستور بود**

عق و خانوادگی مساجد

عق و خانوادگی مساجد

یکی از ایامی که با چادر گل‌گلی یا لباس کودکان به همراه مذهبی به مسجد می‌رفتیم، یاد گرفتیم و در باورمان جای کودکی متولدان دهه ۶۰ به قبل در مساجد گذشته است. فته تا تجمعات محلی برای برگزاری مراسم ایام خاص تولد مالی و دیگر مسائل اهالی محله هم در همین مساجد هیات امنا و امام جماعت مسجد می‌رفت و با خیال تا حد توان برای رفع مشکلات و بازگردن گره‌ها کمکش می‌کرد و به کانونی برای گردهمایی اهالی محله و باخبر شدن هری‌ها نقش مهمی دارند. مساجد با ایفای نقش خود به و همچنین محلی برای تجمع افراد و دیدار و آشنایی آنها، ادامه تحکیم بنیان خانواده را فراهم کنند. هر قدر حضور بیشتر باشد و این مکان که به خانه خدا مشهور است تر خودش را نشان می‌دهد. برکات و آثاری که می‌تواند در و اجتماعی آن اثرگذار باشد.

کارکردهای رسانه‌ای مسجد

شاید بتوان نظام مسجد و منبر را یکی از قدیمی‌ترین و صدا البته هوشمندانه‌ترین رسانه‌های جمعی دانست که ۱۴۰۰ سال پیش توسط اسلام به دنیا معرفی شد.

در آن دوران منبر به‌عنوان رسانه‌ای قوی در جهت دهی به افکار عمومی مسلمانان و آگاه‌سازی آنها نقشی مهم ایفا می‌کرد. در دوران مبارزات انقلاب هم این جریان با قوت ادامه پیدا کرد. هنوز هم مسجد نقش رسانه بودن خود را حفظ کرده است. هرچند با ظهور وسایل ارتباط جمعی پیشرفته امروزی، این نقش کم‌رنگ‌تر از گذشته شده اما همچنان ادامه دارد.

